

भारती विद्यापीठ अभिमत विश्वविद्यालय
स्कूल ऑफ परफॉर्मिंग आर्ट्स, पुणे
पदवी अभ्यासक्रम संगीत (बी.ए.संगीत)

बी.ए. (संगीत) (गायन, वादन) अभ्यासक्रम सत्रानुसार

बि. ए. (संगीत) पहिले वर्ष पहिली सहामाही	एकूण गुण
एकूण भाषा - ०२	५०
सैद्धांतिक विषय	५०
प्रात्यक्षिक आणि मौखिक परीक्षा	१००

क्रमांक	विषयाचे नाव	विषय क्रमांक	अभ्यासक्रम
१	भाषा इंग्रजी	L11	माहिती पं. सपन चौधरी, पदमा सुब्रमण्यम, पं. शिवकुमार शर्मा, पं. जसराज.
२	भाषा मराठी	L12	चरित्र पं. विष्णू दिगम्बर पलुसकर
३	सैद्धांतिक (संगीत) (गायन - वादन)	T11	१) स्वरलेखन पद्धती (गायन - स्वरवादय) अ) स्वरलेखन पद्धतीची संकल्पना आणि उपयोग ब) स्वरलेखन पद्धतीचा इतिहास क) भातखंडे आणि पलुस्कर स्वरलेखन पद्धती २) सांगतिक संकल्पना आणि व्याख्या: राग, थाट, नाद, स्वर, श्रुती, आवर्तन, आरोह, अवरोह, स्वरालंकार, शुध्द स्वर, कोमल स्वर, तीव्र स्वर इ. ३) प्राचीन संकल्पना: ग्राम, मूर्च्छना इ.
४	सैद्धांतिक (संगीत) (तालवादय)	T12	१) स्वरलेखन पद्धती (तालवादय) अ) उत्तर हिंदुस्तानी संगीत पद्धती भातखंडे आणि पलुस्कर स्वरलेखन पद्धती ब). कर्नाटक ताल पद्धती. २) विविध ताल लेखन. ३) कायदा, पेशकार, रेला, तुकडा, परन इ. लेखन किंवा उठान, प्रस्तार, रेला, तुकडा, परं इ. लेखन. ४) सांगतिक संकल्पना आणि व्याख्या: मात्रा, ताल, खंड, सम, काल, ठेका इ.
५	मौखिक (गायन - वादन)	V11	प्रात्यक्षिक परीक्षेतील अभ्यासक्रमावर प्रश्न सूचना - १. अभ्यासक्रमातील इतर राग गायन / वादन. २. अभ्यासक्रमात उल्लेखित रागांची संपूर्ण माहिती. उदा- आरोह - अवरोह, स्वर, वर्ज स्वर, वादि, संवादी, अनुवादि, विवादी, जाती, गायन समय इ. . ३. अभ्यासक्रमातील रागांच्या जवळील रागांची नावे. ४. व्याख्या - संगीत , राग, ताल. ५. ताल तीनतालची संपूर्ण माहिती उदा - मात्रा, खंड, टाळी,

			खाली, ठेका, आणि हातावर टाळी धरून दुगून, तीगुन आणि चौगुन आवश्यक.
६	मौखिक (तालवादय)	V12	<p>प्रात्यक्षिक परीक्षेतील अभ्यासक्रमावर प्रश्न सूचना -</p> <p>१. अभ्यासक्रमातील इतर ताल वादन.</p> <p>२. अभ्यासक्रमात उल्लेखित तालांची संपूर्ण माहिती. उदा - मात्रा, खंड, टाळी, खाली, ठेका, आणि तालाचा उपयोग इत्यादी.</p> <p>३. हातावर टाळी धरून दुगून, तीगुन आणि चौगुन म्हणता येणे आवश्यक.</p> <p>४. व्याख्या - संगीत, ताल, कायदा / परण.</p>
७	प्रात्यक्षिक रंगमंच सादरीकरण (गायन-वादन)	P11	<p>अ. खालील रागांमध्ये मध्यलय बंदिश / गत. यमन, भैरव, भूप.</p> <p>ब. वरील उल्लेखित कोणत्याही एका रागामध्ये लक्षणगीत / धून.</p> <p>क. ताल तीनतालची माहिती</p> <p>सूचना-</p> <p>१. बंदिशीमध्ये स्थाई आणि अंतरा यावर चार - चार आलाप आणि तान म्हणणे आवश्यक</p> <p>२. लक्षण गीत गाताना / धून वाजविताना रागाचा आरोह, अवरोह, मुख्य अंग तसेच अर्थ माहिती असणे आवश्यक.</p>
८	रंगमंच सादरीकरण (तालवादय)	P12	<p>1) वेगवेगळे ताल, ठेका.</p> <p>तबला: अ) तीनताल, एकताल, झपताल, रूपक इ . ताल वेगवेगळ्या लयीत वाजवणे. आ) प्रत्येक तालात दोन - दोन कायदे आवश्यक.</p> <p>पखवाज: अ) आदिताल, चौताल, सूलताल, तेवरा इ. वेगवेगळ्या लयीत वाजवणे. आ) प्रत्येक तालात दोन परण, दोन तुकडे, आणि दोन तिहाई वाजविणे आवश्यक.</p> <p>सूचना-</p> <p>तबला</p> <p>१. अभ्यासक्रमातील ताल वेगवेगळ्या लयीत (विलंबित, मध्य, द्रुत) वाजविणे.</p> <p>२. अभ्यासक्रमातील प्रत्येक तालात दोन - दोन कायदे चार पलटे आणि तिहाई आवश्यक.</p> <p>पखवाज</p> <p>१. अभ्यासक्रमातील ताल वेगवेगळ्या लयीत (विलंबित, मध्य, द्रुत) वाजविणे.</p> <p>२. अभ्यासक्रमातील प्रत्येक तालात दोन परण, दोन तुकडे, आणि दोन तिहाई वाजविणे आवश्यक.</p>

भारती विद्यापीठ अभिमत विश्वविद्यालय
स्कूल ऑफ परफॉर्मिंग आर्ट्स, पुणे

पदवी अभ्यासक्रम संगीत (बी.ए.संगीत)

बी.ए. (संगीत) (गायन, वादन) अभ्यासक्रम सत्रानुसार

बि. ए. (संगीत) पहिले वर्ष दुसरी सहामाही	एकूण गुण
एकूण भाषा - ०२	५०
सैद्धांतिक विषय	५०
प्रात्यक्षिक आणि मौखिक परीक्षा	१००

क्रमांक	विषयाचे नाव	विषय क्रमांक	अभ्यासक्रम
१	भाषा इंग्रजी	L11	माहिती: डॉ. प्रभा अत्रे, पं. भीमसेन जोशी, उ. अल्लारखा, पं. रविशंकर.
२	भाषा मराठी	L12	चरित्र पं. बाळकृष्णबुवा इचलकरंजीकर
३	सैद्धांतिक (संगीत) (गायन - वादन) (तालवादय) (नृत्य)	T11	भारतीय ललित कलांची ओळख १) संगीत २) नृत्य ३) नाट्य ४) शिल्प ५) चित्र भारतीय प्रयोगजीवी कला १) प्राचीन २) लोककला ३) शास्त्रीयकला
४	मौखिक (गायन - वादन)	V11	प्रात्यक्षिक परीक्षेतील अभ्यासक्रमावर प्रश्न सूचना - १. अभ्यासक्रमातील इतर राग गायन / वादन. २. अभ्यासक्रमात उल्लेखित रागांची संपूर्ण माहिती. उदा- आरोह - अवरोह, स्वर, वर्ज स्वर, वादि, संवादी, अनुवादि, विवादी, जाती, गायन समय इ. ३. अभ्यासक्रमातील रागांच्या जवळील रागांची नावे. ४. गात अथवा वाजवीत असलेल्या प्रकारांची माहिती. ५. ताल एकतालची संपूर्ण माहिती उदा - मात्रा, खंड, टाळी, खाली, ठेका, आणि हातावर टाळी धरून दुगून, तीगुन आणि चौगुन आवश्यक. ६. तराना / धून यांची व्याख्या आणि माहिती.

५	मौखिक (तालवाद्य)	V12	<p>प्रात्यक्षिक परीक्षेतील अभ्यासक्रमावर प्रश्न</p> <p>सूचना - तबला / पखवाज</p> <p>१. अभ्यासक्रमातील इतर ताल वादन.</p> <p>२. अभ्यासक्रमातील तालांची दुगून, तीगुन, चौगुन हातावर टाळी धरून म्हणणे.</p> <p>३. तालांची संपूर्ण माहिती.</p> <p>उदा - मात्रा, खंड, टाळी, खाली, ठेका, आणि तालाचा उपयोग इत्यादी.</p>
६	प्रात्यक्षिक रंगमंच सादरीकरण (गायन-वादन)	P11	<p>अ) बंदिश / गत, तराना / धून</p> <p>राग: केदार, खमाज, वृन्दावनी सारंग.</p> <p>ब) ताल एकतालची संपूर्ण माहिती</p> <p>सूचना-</p> <p>१. बंदिशीच्या सुरुवातीला राग वाचक मुक्त आलापी आवश्यक (आरोह - अवरोह व्यतिरिक्त)</p> <p>२. बंदिशीमध्ये स्थाई आणि अंतरा यावर सहा - सहा आलाप आणि तान म्हणणे आवश्यक.</p> <p>३. गाण्यासाठी तराना आणि वाद्यांसाठी धून आवश्यक.</p>
७	रंगमंच सादरीकरण (तालवाद्य)	P12	<p>तबला:</p> <p>तीनताल: पेशकार, कायदा, रेला, तुकडा.</p> <p>झपताल: कायदा, तुकडा, च दार तिहाई</p> <p>पखवाज:</p> <p>आदीताल : उठान, प्रस्तार, रेला, तुकडा.</p> <p>सूलताल: उठान, प्रस्तार, चक्रदार तिहाई.</p> <p>सूचना-</p> <p>तबला</p> <p>१. अभ्यासक्रमात उल्लेखित ताल तीनताल मध्ये पेशकार चार पलटे आणि तिहाई.</p> <p>२. तीनताल आणि झपतालात तीन- तीन कायदे (वेगवेगळ्या भाषेचे)</p> <p>३. दोन - दोन तुकडे.</p> <p>४. तीनतालात दोन रेले.</p> <p>५. दोन चक्रदार तिहाई.</p> <p>पखवाज</p> <p>१. ताल आदीताल आणि सूलतालात तीन उठान.</p> <p>२. प्रस्तार चार पलटे आणि तिहाई.</p> <p>३. आदीतालात दोन रेले.</p> <p>४. आदीतालात चार तुकडे.</p> <p>५. सूलतालात दोन चक्रदार तिहाई.</p>

भारती विद्यापीठ अभिमत विश्वविद्यालय
स्कूल ऑफ परफॉर्मिंग आर्ट्स, पुणे

पदवी अभ्यासक्रम संगीत (बी.ए.संगीत)

बी.ए. (संगीत) (गायन, वादन) अभ्यासक्रम सत्रानुसार

बि. ए. (संगीत) दुसरे वर्ष तिसरी सहामाही	एकूण गुण
एकूण भाषा - ०२	५०
सैद्धांतिक विषय	५०
प्रात्यक्षिक आणि मौखिक परीक्षा	१००

क्रमांक	विषयाचे नाव	विषय क्रमांक	अभ्यासक्रम
१	भाषा (हिंदी)	L31	हिंदी भाषा आणि हिंदी शब्दांशी ओळख, संगीत कलेमध्ये भाषेचे महत्व, हिंदी शब्दोच्चार, गुरु शिष्य परंपरा.
२	भाषा (संस्कृत)	L32	संस्कृत भाषेची ओळख, वेगवेगळ्या अक्षरांची ओळख, धातू, नाम, प्रकृती परिचय, लिंग भेद, विभक्ती, स्वर, व्यंजन कला परिचय, वाचन परिचय, वाक्य बनवणे इ.
३	सैद्धांतिक (संगीत) (गायन - वादन)	T31	१) मतंग ऋषींच्या बृहत्देशी मधील राग संकल्पना , राग व्याख्या, थाट संकल्पना, वेगवेगळे थाट, राग आणि थाट यांचे परस्पर संबंध. २) ताल संकल्पना ताल, ठेका, लय, मात्रा, सम, काल, खंड, दुगून, तीगुन, चौगुन इ. माहिती. ३) योग आणि संगीत प्राणायाम आणि त्याचे महत्व, वेगवेगळ्या मुद्रा, आसने, बसण्याची ठेवण, आवाज साधना, रियाझाचे महत्व.
४	सैद्धांतिक (संगीत) (तालवादय)	T32	१) भारतातील तालवाद्यांचा इतिहास अतिप्राचीन ते आधुनिक कालखंड. २) भारतीय संगीतातील तबल्याचा उगम आणि उपयोग ३) भारतीय संगीतातील पखवाजचा उगम आणि उपयोग
५	मौखिक (गायन - वादन)	V31	प्रात्यक्षिक परीक्षेतील अभ्यासक्रमावर प्रश्न सूचना - १. अभ्यासक्रमातील इतर राग आणि गीत प्रकार गायन / वादन, २. अभ्यासक्रमात उल्लेखित रागांची संपूर्ण माहिती. उदा- आरोह - अवरोह, स्वर, वर्ज स्वर, वादि, संवादी, अनुवादि, विवादी, जाती, गायन समय इ. ३. अभ्यासक्रमातील रागांच्या जवळील रागांचा अभ्यास आवश्यक. उदा - स्वरूप, आरोह - अवरोह, स्वर, वर्ज

			<p>स्वर, वादि, संवादी, अनुवादि, विवादी, जाती, गायन समय इ.</p> <p>४. गात अथवा वाजवीत असलेल्या प्रकारची माहिती.</p> <p>५. ख्याल गात असलेल्या / गत वाजवीत असलेल्या विलंबित तालांची संपूर्ण माहिती उदा - मात्रा, खंड, टाळी, खाली, ठेका, आणि हातावर टाळी दाखवणे आवश्यक.</p> <p>६. तराना गीत प्रकारची माहिती.</p>
६	मौखिक (तालवाद्य)	V32	<p>प्रात्यक्षिक परीक्षेतील अभ्यासक्रमावर प्रश्न सूचना - तबला / पखवाज</p> <p>१. अभ्यासक्रमातील इतर ताल वादन.</p> <p>२. तालांची संपूर्ण माहिती. उदा - मात्रा, खंड, टाळी, खाली, ठेका, आणि तालाचा उपयोग इत्यादी.</p> <p>३. अभ्यासक्रमातील तालांची दुगून, तीगुन, चौगुन हातावर टाळी धरून म्हणणे.</p> <p>४. अभ्यासक्रमात उल्लेखित घराण्यांची संपूर्ण माहिती.</p>
७	प्रात्यक्षिक - रंगमंच सादरीकरण (गायन-वादन)	P31	<p>१.. विस्तारासहित बडाख्याल आणि छोटाख्याल / विलंबित आणि द्रुत गत. राग: मिया की तोडी / गुजरी तोडी, बागेश्री.</p> <p>२. राग दुर्गा - मध्यलय बंदिश विस्तारासह.</p> <p>३. अभ्यासक्रमातील कुठल्याही एका रागात तराणा. (वाद्य वादनासाठी तंत्र अंगाची गत)</p> <p>सूचना-</p> <p>१. बंदिशीच्या सुरुवातीला राग वाचक मुक्त आलापी आवश्यक. (आरोह - अवरोह व्यतिरिक्त)</p> <p>२. बंदिश / गत (विलंबित आणि मध्य) स्थाई आणि अंतरा यावर सात - सात आलाप आणि तान म्हणणे आवश्यक.</p> <p>३. अभ्यासक्रमातील कुठल्याही एका रागात तराणा विस्तारासह. (वाद्य वादनासाठी तंत्र अंगाची गत)</p>

८	रंगमंच सादरीकरण (तालवाद्य)	P32	<p>तबला खालील तीन घराण्यांची वादन शैली (तीनताल, रूपक) १.दिल्ली: पेशकार, कायदा, २.फरूखाबाद: चलन, रेला, ३.बनारस: तुकडा, चक्रदार</p> <p>पखवाज खालील तीन घराण्यांची वादन शैली (प्रस्तार, परण, चक्रदार, रेला इ. सहित) (आदिताल, तेवरा) १. पं. कुदउसिंह महाराज घराणे. घराण्याची भाषा आणि वैशिष्ट्ये २. पं. नाना पानसे घराणे. घराण्याची भाषा आणि वैशिष्ट्ये ३. नाथद्वार (मेवाड) घराणे घराण्याची भाषा आणि वैशिष्ट्ये</p> <p>सूचना-</p> <p>तबला १. पेशकार - पाच पलटे आणि तिहाइ. २. चार कायदे वेगवेगळ्या भाषेचे.(विस्तारासह) कमीतकमी पाच पलटे आणि तिहाई. ३. दोन चलन आणि रेला. कमीतकमी पाच पलटे आणि तिहाई. ४. चार तुकडे ५. दोन चक्रदार</p> <p>पखवाज १. प्रस्तार - पाच पलटे आणि तिहाइ. २. तीन परण. ३. दोन चक्रदार ४. दोन रेला - कमीतकमी पाच पलटे आणि तिहाइ</p>
---	-------------------------------	-----	--

भारती विद्यापीठ अभिमत विश्वविद्यालय

स्कूल ऑफ परफॉर्मिंग आर्ट्स, पुणे

पदवी अभ्यासक्रम संगीत (बी.ए.संगीत)

बी.ए. (संगीत) (गायन, वादन) अभ्यासक्रम सत्रानुसार

बि. ए. (संगीत) दुसरे वर्ष चौथी सहामाही	एकूण गुण
एकूण भाषा - ०२	५०
सैद्धांतिक विषय	५०
प्रात्यक्षिक आणि मौखिक परीक्षा	१००

क्रमांक	विषयाचे नाव	विषय क्रमांक	अभ्यासक्रम
१	भाषा (हिंदी)	L41	संगीत मे लय का महत्व, संस्कृती - संगीत, हार्मनी-मेलडी, भक्ती संगीत, भारतीय सीनेमा संगीत.
२	भाषा (संस्कृत)	L42	काळ, होक्रारार्थी, उद्गारवाचक, प्रश्नार्थक, परसमैपदम, अत्मानेपदम, धातूविचार, विशेषण, विशेष्यभाव, उकारांत, एकारांत, व्यंजनांत, धातुसाधित विशेषनाम, कर्तरी, कर्मणी प्रयोग, रससूत्रं.
३	सैद्धांतिक (संगीत) (गायन - वादन)	T41	संगीतातील विविध पद्धतीचा अभ्यास १) धृप्प, २) धमार, ३) खयाल, ४) टप्पा, ५) ठुमरी, ६) दादरा, ७) कजरी, ८) होरी, ९) चैती समयचक्र, वेगवेगळ्या वेळेचे राग आणि त्यांचे भाव स्वर - श्रुती विभाजन
४	सैद्धांतिक (संगीत) (तालवाद्य)	T42	तालवाद्यांचे (तबला / पखवाज) खाली नमुद केलेल्या संगीतातील महत्व व योगदान १) शास्त्रीय गायन (खयाल-धृपद), २) शास्त्रीय वादन, ३) उपशास्त्रीय, ४) सुगम.
५	मौखिक (गायन - वादन)	V41	प्रात्यक्षिक परीक्षेतील अभ्यासक्रमावर प्रश्न सूचना - १. अभ्यासक्रमातील इतर राग गायन / वादन. २. अभ्यासक्रमात उल्लेखित रागांची संपूर्ण माहिती. उदा- आरोह - अवरोह, स्वर, वर्ज स्वर, वादि, संवादी, अनुवादि, विवादी, जाती, गायन समय इ. ३. अभ्यासक्रमातील रागांच्या जवळील रागांचा अभ्यास आवश्यक. उदा - स्वरूप, आरोह - अवरोह, स्वर, वर्ज स्वर, वादि, संवादी, अनुवादि, विवादी, जाती, गायन समय इ. ४. गात अथवा वाजवीत असलेल्या प्रकारांची माहिती. ५. अभ्यासक्रमात उल्लेखित तालांची संपूर्ण माहिती उदा - मात्रा, खंड, टाळी, खाली, ठेका आणि हातावर टाळी धरून दुगून, तीगुन आणि चौगुन करणे आवश्यक. ६. चतरंग - गायन पद्धती / तंत्र अंगाची गत यांची माहिती.

६	मौखिक (तालवाद्य)	V42	<p>प्रात्यक्षिक परीक्षेतील अभ्यासक्रमावर प्रश्न</p> <p>सूचना - तबला / पखवाज</p> <p>१. अभ्यासक्रमातील इतर तालांचे वादन.</p> <p>२. अभ्यासक्रमातील तालांची संपूर्ण माहिती. उदा - मात्रा, खंड, टाळी, खाली, ठेका, आणि तालाचा उपयोग इत्यादी.</p> <p>३. वादनातील सर्व प्रकारांची व्याख्या आणि शास्त्रीय माहिती.</p>
७	प्रात्यक्षिक रंगमंच सादरीकरण (गायन-वादन)	P41	<p>अ) विस्तारासहित बडाखयाल आणि छोटाखयाल / विलंबित आणि द्रुत गत. राग: भीमपलास, बैरागी भैरव</p> <p>आ) चतरंग / तंत्र अंगाची गत - अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागामध्ये.</p> <p>इ) खालीलपैकी कोणत्याही एका रागात ठुमरी / दादरा. देश, काफी, खमाज, पिल्</p> <p>ई) एकताल, तिलवाडा आणि दादरा तालांची माहिती</p> <p>सूचना-</p> <p>१. बंदिशीच्या सुरुवातीला राग वाचक मुक्त आलापी आवश्यक. (आरोह - अवरोह व्यतिरिक्त)</p> <p>२. बंदिश / गत (विलंबित आणि मध्य) स्थाई आणि अंतरा यावर आठ - आठ आलाप आणि तान म्हणणे आवश्यक.</p> <p>३. चतरंग - गायन पद्धती / तंत्र अंगाची गत विस्तारासह.</p> <p>४. अभ्यासक्रमात उल्लेखित कोणत्याही एका रागामध्ये ठुमरी / दादरा योग्य विस्तारासह.</p>
८	रंगमंच सादरीकरण (तालवाद्य)	P42	<p>तबला</p> <p>एकताल, झपताल या तालांमध्ये खालील प्रकारांच्या आधारे वादन</p> <p>१) पेशकार: सहा पलटे आणि तिहाई.</p> <p>२) कायदा: तीश्र जाती आणि चतुश्र जाती,</p> <p>३) रेला: धिरधिर किटतक,</p> <p>४) तुकडा, ५) गत: मध्यलय, द्रुतलय, ६) चक्रदार</p> <p>पखवाज</p> <p>चौताल, सुलताल या तालांमध्ये खालील प्रकारांच्या आधारे वादन</p> <p>१) प्रस्तार २) चलन: तीश्र जाती आणि चतुश्र जाती</p> <p>३) परन, ४) चक्रदार ५) रेला</p> <p>सूचना- तबला</p> <p>१. दोन्ही तालात पेशकार: सहा पलटे आणि तिहाई.</p> <p>२. दोन्ही तालांमध्ये दोन तीश्र जाती कायदे आणि दोन चतुश्र जाती कायदे वेगवेगळ्या भाषेचे.(विस्तारासह)कमीतकमी सहा पलटे आणि तिहाई.</p> <p>३. दोन्ही तालांमध्ये दोन रेला. कमीतकमी सहा पलटे आणि तिहाई.</p> <p>४. चार ते पाच तुकडे (विविध प्रकार आणि भाषांचे)</p>

			<p>५. दोन्ही तालांमध्ये दोन ते तीन चक्रदार ६. दोन्ही तालांमध्ये तीन गती</p> <p>पखवाज</p> <p>१. प्रस्तार - दोन्ही तालांमध्ये कमीतकमी सहा पलटे आणि तिहाइ. २. दोन्ही तालांमध्ये तीन परण. ३. दोन्ही तालांमध्ये तीन चक्रदार ४. दोन्ही तालांमध्ये तीन रेला. कमीतकमी सहा पलटे आणि तिहाइ. ५. दोन्ही तालांमध्ये चलन: तीश्र जाती आणि चतुश्र जाती.</p>
--	--	--	--

भारती विद्यापीठ अभिमत विश्वविद्यालय
स्कूल ऑफ परफॉर्मिंग आर्ट्स, पुणे

पदवी अभ्यासक्रम संगीत (बी.ए.संगीत)

बी.ए. (संगीत) (गायन, वादन) अभ्यासक्रम सत्रानुसार

बि. ए. (संगीत) तिसरे वर्ष पाचवी सहामाही	एकूण गुण
सैद्धांतिक विषय	५०
प्रात्यक्षिक आणि मौखिक परीक्षा	१५०

क्रमांक	विषयाचे नाव	विषय क्रमांक	अभ्यासक्रम
१	सैद्धांतिक (संगीत) (गायन - वादन)	T51	<p>१) घराण्यांची ओळख घराण्याची व्याख्या घराण्याची आवश्यकता विविध घराणी व वैशिष्ट्ये वैषीष्ट्ये</p> <p>२) शास्त्रीय व उपशास्त्रीय संगीताची माहिती ख्याल ठुमरी, नाट्यगीत गझल, सुगम</p> <p>३) महाराष्ट्रातील लोकसंगीत भारूड, गोंधळ, पोवाडा, कीर्तन, etधनगर गीत</p>
२	सैद्धांतिक (संगीत) (तालवाद्य)	T52	<p>खाली नमूद केलेल्या संगीत प्रकाराला साथ संगत ख्याल, धृपद, स्वरवाद्य, उपशाष्ट्रीय, लोक संगीत, सुगम</p>
३	मौखिक (गायन - वादन)	V51	<p>प्रात्यक्षिक परीक्षेतील अभ्यासक्रमावर प्रश्न सूचना -</p> <p>१. अभ्यासक्रमातील इतर राग आणि गीत प्रकार गायन / वादन. २. अभ्यासक्रमात उल्लेखित रागांची संपूर्ण माहिती. उदा- आरोह - अवरोह, स्वर, वर्ज स्वर, वादि, संवादी, अनुवादि, विवादी, जाती, गायन समय इ. ३. अभ्यासक्रमातील रागांच्या जवळील रागांचा अभ्यास आवश्यक. उदा - स्वरूप, आरोह - अवरोह, स्वर, वर्ज स्वर, वादि, संवादी, अनुवादि, विवादी, जाती, गायन समय आणि रागांची तुलना इ. ४. गात अथवा वाजवीत असलेल्या प्रकारची माहिती. ५. अभ्यासक्रमात उल्लेखित तालांची संपूर्ण माहिती उदा - मात्रा, खंड, टाळी, खाली, ठेका आणि हातावर टाळी धरून दुगून, तीगुन आणि चौगुन करणे आवश्यक. ६. धृपद, धमार बदल उदा - उगम, बानी इत्यादीची विस्तृत माहिती.</p>

४	मौखिक (तालवाद्य)	V52	<p>प्रात्यक्षिक परीक्षेतील अभ्यासक्रमावर प्रश्न</p> <p>सूचना -</p> <p>तबला -</p> <ol style="list-style-type: none"> १. ताल रूपक ची संपूर्ण माहिती, हातावर टाळी देऊन दुगून, तीगुन आणि चौगुन म्हणणे. २. ख्याल गायकी, स्वरवाद्य, नृत्य, ठुमरी, गझल इत्यादी गायन आणि नृत्य प्रकारांच्या साथसंगतीसाठी वापरल्या जाणाऱ्या तालांचा संपूर्ण शास्त्रीय अभ्यास. उदा - एकूण मात्रा, ताली, खाली, सम, खंड, आवर्तन आणि तालांची दुगून, तीगुन आणि चौगुन इत्यादी. <p>पखवाज -</p> <ol style="list-style-type: none"> १. ताल तेवरा ची संपूर्ण माहिती, हातावर टाळी देऊन दुगून, तीगुन आणि चौगुन म्हणणे. २. धृपद धमार गायकी, नृत्य, लोकसंगीत इत्यादी गायन आणि नृत्य प्रकारांच्या साथसंगतीसाठी वापरल्या जाणाऱ्या तालांचा संपूर्ण शास्त्रीय अभ्यास. उदा - एकूण मात्रा, ताली, खाली, सम, खंड, आवर्तन आणि तालांची दुगून, तीगुन आणि चौगुन इत्यादी.
५	प्रात्यक्षिक रंगमंच सादरीकरण (गायन-वादन)	P51	<p>अ) बिहाग, मियां मल्हार, रागांमध्ये विस्तारासहित बडाख्याल आणि छोटा ख्याल / विलंबित आणि द्रुत गत.</p> <p>ब) राग किरवाणी - मध्यलय बंदिश / गत</p> <p>क) मालकंस, बिहाग रागांमध्ये धृपद, धमार (आलाप, जोड, बंदिश / वाद्यवादनासाठी धृपद अंगाची गत आवश्यक)</p> <p>ड) केहेरवा, धुमाली, दीपचंदी तालांची माहिती</p> <p>सूचना-</p> <ol style="list-style-type: none"> १. बंदिशीच्या सुरुवातीला राग वाचक मुक्त आलापी आवश्यक. (आरोह - अवरोह व्यतिरिक्त) २. बंदिशीमध्ये (विलंबित आणि द्रुत) स्थाई आणि अंतरा यावर आठ - आठ आलाप आणि तान म्हणणे आवश्यक. ज्यापैकी काही आकारात, काही ताना नोटेशन मध्ये, काही ताना समेवर तर काही ताना कालात संपणाऱ्या, तसेच बोल आलाप आणि बोलताना आवश्यक. ३. मध्यालयीसाठी दिलेल्या रागात सुरुवातीला राग वाचक मुक्त आलापी, बंदिश आणि स्थाई व अंतरा यावर आठ - आठ आलाप आणि तान आवश्यक. ज्यामध्ये विविध मात्रेपासून सुरु होणाऱ्या ताना, तिहाईयुक्त ताना अशा विविध प्रकारच्या तानांचा अंतर्भाव असणे आवश्यक. ४. धृपद, धमार - गायन पद्धती विस्तारासह. (आलाप, जोड, बंदिश / वाद्यवादनासाठी धृपद अंगाची गत आवश्यक)

६	रंगमंच सादरीकरण (तालवाद्य)	P52	<p>तबला</p> <p>अ. ताल रूपक विस्तृत सादरीकरण</p> <ol style="list-style-type: none"> १. पेशकार - आठ पलटे आणि तिहाई. २. कायदा - तीन कायदे प्रत्येक कायद्यात आठ पलटे आणि तिहाई. ३. रेला - दोन, पाच पलटे आणि तिहाई. ४. परण - तीन. ५. तुकडे - चार ६. चक्रदार - दोन. <p>ब. खालील तालांचे प्रस्तुतीकरण आणि माहिती, (खालील सर्व ताल (ठेका) परीक्षकांनी दिलेल्या लयीत वाजविता येणे आवश्यक)</p> <ol style="list-style-type: none"> १) ख्यालगायकी मध्ये वापरले जाणारे विलंबित ताल एकताल, झुमरा, तिलवाडा २) स्वरवाद्यासाठी वापरले जाणारे विलंबित ताल तीनताल, झपताल, रूपक ३) मध्यलय ताल (गायन, वादन, नृत्य) तीनताल, झपताल, रूपक ४) ठुमरी - गझल मध्ये वापरले जाणारे ताल: लग्गी, लडी. <p>पखवाज -</p> <p>अ) ताल तेवरा विस्तृत सादरीकरण</p> <ol style="list-style-type: none"> १. प्रस्तार - आठ पलटे आणि तिहाई. २. परण - चार ३. रेला - दोन, पाच पलटे आणि तिहाई. ४. तुकडे - चार ५. चक्रदार - दोन <p>ब) खालील तालांचे प्रस्तुतीकरण आणि माहिती. (खालील सर्व ताल (ठेका) परीक्षकांनी दिलेल्या लयीत वाजविता येणे आवश्यक)</p> <ol style="list-style-type: none"> १. धृपद धमारच्या साथसंगतीसाठी उपयोगात येणाऱ्या तालांचे सादरीकरण चौताल, सूलताल, आदिताल २. लोक संगीताच्या साथीचे तालांचे सादरीकरण, लग्गी चे सादरीकरण (चार ते पाच प्रकार). धुमाळी, केरवा, भजनी ठेका. ३. नृत्याच्या साथ संगतीमध्ये उपयुक्त ताल तीनताल, धमार, मत्त,
---	-------------------------------	-----	--

			<p>सूचना-</p> <p>तबला -</p> <ol style="list-style-type: none"> १. ख्यालगायकी मध्ये वापरले जाणारे विलंबित तालांचे सादरीकरण (वादन पद्धती, ठेक्यांचे प्रकार). २. स्वरवाद्यासाठी वापरले जाणारे विलंबित तालांचे सादरीकरण (वादन पद्धती, ठेक्यांचे प्रकार). ३. अभ्यासक्रमात उल्लेखित मध्यलय तालांचे सादरीकरण (वादन पद्धती, ठेक्यांचे प्रकार). ४. ठुमरी - गझल मध्ये वापरले जाणारे तालांचे सादरीकरण (वादन पद्धती), ठेक्यांचे प्रकार, आणि लग्गी-लडी चे सादरीकरण (चार ते पाच प्रकार). <p>पखवाज -</p> <ol style="list-style-type: none"> १. धृपद धमारच्या साथसंगतीसाठी उपयोगात येणाऱ्या तालांचे सादरीकरण (वादन पद्धती), २. लोक संगीतात उपयुक्त तालांचे सादरीकरण (वादन पद्धती), लग्गी - लडीचे सादरीकरण (चार ते पाच प्रकार). ३. नृत्याच्या साथ संगतीमध्ये उपयुक्त तालांचे सादरीकरण. (वादन पद्धती)
--	--	--	---

भारती विद्यापीठ अभिमत विश्वविद्यालय
स्कूल ऑफ परफॉर्मिंग आर्ट्स, पुणे

पदवी अभ्यासक्रम संगीत (बी.ए.संगीत)

बी.ए. (संगीत) (गायन, वादन) अभ्यासक्रम सत्रानुसार

बि. ए. (संगीत) तिसरे वर्ष सहावी सहामाही	एकूण गुण
सैद्धांतिक विषय	५०
प्रात्यक्षिक आणि मौखिक परीक्षा	१५०

क्रमांक	विषयाचे नाव	विषय क्रमांक	अभ्यासक्रम
१	सैद्धांतिक (संगीत) (गायन - वादन)	T61	<p>१) संगीतकार आणि संगीतज्ञ उ. अब्दुल करीम खान, पं. विष्णू नारायण भातखंडे पं. विष्णू दिगम्बर पलुस्कर, उ. बिस्मिल्ला खान पं. रवीशंकर, लता मंगेशकर, मदन मोहन</p> <p>२) भारतीय वाद्यांचे वर्गीकरण सुशीर तंतू अवनद्ध घन</p> <p>३) संगीतातील सौंदर्यशास्त्र सौंदर्यशास्त्र - व्याख्या सौंदर्यशा - मूलतत्वे स्वर, लय, ताल मधील सौंदर्य</p>
२	सैद्धांतिक (संगीत) (तालवाद्य)	T62	<p>तालवाद्यातील सौंदर्यशास्त्र ध्वनी निर्मिती लय सौंदर्य (नाद माधुर्य) एकल वादन आणि वेगवेगळ्या संगीता बरोबर साथ (शास्त्रीय, उपशास्त्रीय, सुगम)</p>
३	मौखिक (गायन- वादन)	V61	<p>प्रात्यक्षिक परीक्षेतील अभ्यासक्रमावर प्रश्न. सूचना -</p> <p>१. अभ्यासक्रमातील इतर राग गायन / वादन. २. अभ्यासक्रमात उल्लेखित रागांची संपूर्ण माहिती. उदा- आरोह - अवरोह, स्वर, वर्ज स्वर, वादि, संवादी, अनुवादि, विवादी, जाती, गायन समय इ. ३. अभ्यासक्रमातील रागांच्या जवळील रागांचा अभ्यास आवश्यक. उदा - स्वरूप, आरोह - अवरोह, स्वर, वर्ज स्वर, वादि, संवादी, अनुवादि, विवादी, जाती, गायन समय आणि जवळच्या रागांची तुलना इ. ४. गात अथवा वाजवीत असलेल्या प्रकाराची माहिती. ५. नाट्यगीत, भावगीत, गझल यांची माहिती असणे आवश्यक. ६. अभ्यासक्रमात उल्लेखित तालांची संपूर्ण माहिती उदा - मात्रा,</p>

			खंड, टाळी, खाली, ठेका, आणि हातावर टाळी धरून दुगून, तीगुन आणि चौगुन करणे आवश्यक.
४	मौखिक (तालवाद्य)	V62	<p>प्रात्यक्षिक परीक्षेतील अभ्यासक्रमावर प्रश्न</p> <p>सूचना - तबला / पखवाज</p> <ol style="list-style-type: none"> १. ताल झपताल / सुलताल ची संपूर्ण माहिती हातावर टाळी देऊन दुगून, तीगुन आणि चौगुन म्हणणे. २. साथ संगत म्हणजे काय ? याबद्दल माहिती. ३. ख्याल, ठुमरी / धृपद, धमार गायन पद्धती, स्वरवाद्य, आणि कथक याबद्दल माहिती. ४. साथीसाठी वापरल्या जाणाऱ्या तालांची माहिती आणि अभ्यास.
५	प्रात्यक्षिक रंगमंच सादरीकरण (गायन-वादन)	P61	<ol style="list-style-type: none"> १. पुरिया धनाश्री, दरबारी या रागांमध्ये विस्तारासहित बडाख्याल, छोटा ख्याल / विलंबित आणि मध्यलय गत. २. हन्सध्वनी, कलावती या रागांमध्ये छोटा ख्याल / मध्यलय गत. ३. नाट्यगीत, भावगीत, गझल यापैकी कोणतेही एक. ४. धमार, तिलवाडा, एकताल, चौताल या तालांची माहिती उदा : सम, खाली, ताली आणि दुगून, तीगुन करणे. <p>सूचना-</p> <ol style="list-style-type: none"> १. बंदिशीच्या सुरुवातीला राग वाचक मुक्त आलापी आवश्यक. (आरोह - अवरोह व्यतिरिक्त) २. बंदिशीमध्ये (विलंबित आणि मध्य) स्थाई आणि अंतरा यावर दहा - दहा आलाप आणि तान म्हणणे आवश्यक. ज्यापैकी काही ताना आकारात, काही ताना नोटेशन मध्ये, काही ताना समेवर तर काही ताना कालात संपणाऱ्या, तसेच बोल आलाप, बोलतान आणि लयकारी आवश्यक. वाद्यवादनासाठी गतीच्या स्थायी आणि अंतरा यावर दहा - दहा आलाप आणि तान आवश्यक. ज्यामध्ये विविध मात्रेपासून सुरु होणाऱ्या ताना, तिहाईयुक्त ताना अशा विविध प्रकारच्या तानांचा अंतर्भाव असणे आवश्यक. ३. छोटा ख्याल / मध्यलय गत साठी दिलेल्या रागांमध्येसुद्धा वरील प्रमाणे सर्व घटक आवश्यक. ४. नाट्यगीत, भावगीत, गझल यापैकी कोणतेही एक त्याच्या शैलीनुसार योग्य विस्तारासह सादर करणे आवश्यक.
	रंगमंच सादरीकरण (तालवाद्य)	P62	<p>अ) तबला - ताल झपताल चे विस्तृत सादरीकरण.</p> <ol style="list-style-type: none"> १. पेशकार - दहा पलटे आणि तिहाई. २. कायदा - चार कायदे प्रत्येक कायद्याचे दहा पलटे आणि तिहाई. ३. रेला - तीन सहा पलटे आणि तिहाई. ४. परण - तीन. ५. तुकडे - पाच ६. चक्रदार - तीन.

		<p>पखवाज - ताल सुलताल चे विस्तृत सादरीकरण.</p> <ol style="list-style-type: none"> १. प्रस्तार - दहा पलटे आणि तिहाई. २. परण - पाच. ३. रेला - तीन, सहा पलटे आणि तिहाई. ४. तुकडे - पाच. ५. चक्रदार - तीन. <p>ब) विविध प्रकारच्या गायन पद्धती बरोबर साथसंगत: ख्याल, ठुमरी / धृपद, धमार</p> <p>क) विविध वाद्यांबरोबर साथसंगत: व्हायोलिन, बासरी, सितार, संवादिनी</p> <p>ड) कथक नृत्याबरोबर साथसंगत: लखनौ घराणे, जयपूर घराणे, दोन्ही घराण्याच्या पारंपारिक बंदिशींचा अभ्यास.</p> <p>सूचना-</p> <p>तबला -</p> <ol style="list-style-type: none"> १. ख्याल आणि ठुमरी बरोबर साथ करणे, साथ संगतीची माहिती, गायन प्रकारांची माहिती, उपयोगात येणाऱ्या तालांचा अभ्यास. २. विविध वाद्यांबरोबर साथ करणे, साथ संगतीची माहिती, वाद्यांची माहिती, उपयोगात येणाऱ्या तालांचा अभ्यास. ३. कथक नृत्याबरोबर साथ करणे, साथ संगतीची माहिती, कथक नृत्यातील विविध घराण्यांची माहिती, आणि लखनौ व जयपूर घराण्यांच्या पारंपारिक बंदिशीची माहिती व काही बंदिशीचा अभ्यास, कथक मध्ये उपयोगात येणाऱ्या तालांचा अभ्यास. ४. वर उल्लेखित सर्व गायन, वादन, नृत्य प्रकारांची साथ करता येणे आवश्यक. त्यासाठी विद्यार्थ्यांने किमान दोन महिने संबंधित विषयातील कलाकारांकडे साथसंगतीचा अभ्यास करणे आवश्यक. परीक्षेच्या वेळी त्या त्या विषयातील कलाकारांचे पत्र महाविद्यालयात सादर करणे आवश्यक. <p>पखवाज -</p> <ol style="list-style-type: none"> १. धृपद - धमार गायकी बरोबर साथ करणे, साथ संगतीची माहिती, गायन प्रकारांची माहिती, उपयोगात येणाऱ्या तालांचा अभ्यास. २. विविध वाद्यांबरोबर साथ करणे, साथ संगतीची माहिती, वाद्यांची माहिती, उपयोगात येणाऱ्या तालांचा अभ्यास. ३. कथक नृत्याबरोबर साथ करणे, साथ संगतीची माहिती, कथक नृत्यातील विविध घराण्यांची माहिती, आणि लखनऊ व जयपूर घराण्यांच्या पारंपारिक बंदिशीची माहिती व काही बंदिशीचा अभ्यास, कथक मध्ये उपयोगात येणाऱ्या तालांचा अभ्यास.
--	--	---

			<p>४. वर उल्लेखित सर्व गायन, वादन, नृत्य प्रकारांची साथ करता येणे आवश्यक. त्यासाठी विद्यार्थ्यांने किमान दोन महिने संबंधित विषयातील कलाकारांकडे साथसंगतीचा अभ्यास करणे आवश्यक. परीक्षेच्या वेळी त्या त्या विषयातील कलाकारांचे पत्र महाविद्यालयात सादर करणे आवश्यक.</p>
--	--	--	--